

Srđan Dragojević,
*SVETI GEORGIJE
UBIVA AŽDAHU,*

Radio Televizija Srbije (RTS), Delirium,
Zillion Films, Yodi Movie Craftsman, 2009.,
120 min.

*SRĐAN DRAGOJEVIĆ
I PAPIRNATI ZMAJ*

„Jebala vas država!“ viče razočarani Ljubomir Bandović prije nego li su ga strijeljali vlastiti suborci u epu Srđana Dragojevića *Sveti Georgije ubiva aždahu*. No, vjerujemo li mu?

Dragojević je, bez sumnje, jedan od najboljih modernih srpskih režisera. Tragična ratna poetičnost *Lepa sela lepo gore* i potresna brutalnost *Rana*, nasuprot suptilne humanosti u humorom *Mi nismo anđeli*, su taj položaj zasigurno potvrdili. Ali sa *Svetim Georgijem* Dragojević se uhvatio u koštac sa svojim najvećim izazovom do sada.

Kako približiti realnost i strahote Velikog rata, ulogom u kojemu se svi Srbi toliko ponose, generaciji koja je o toj tragediji mogla samo čitati iz knjiga? Kako uspješno prekrojiti sadašnju društvenu stvarnost i primijeniti je na početak 20. stoljeća, te zatim konačni rezultat predstaviti naciji koja je, kao i većina nacija Jugoslavije, uglavnom fokusirana, ako uopće i jest, na vječna prepucavanja o ustašama, četnicima i partizanima i Drugom svjetskom ratu? Erich Maria Remarque je to uspješno ostvario sa svojim potresnim romanom *Im Western nichts Neues* (*Na zapadu ništa novo*). Međutim, kao što niti Dragojević nije veteran Velikog rata poput Remarquea, tako ni to pitanje nije ključno za uspjeh filma. Dragojevićev prvenstveni izazov bio je kako – koristeći prednosti filmske umjetnosti – na platno prenijeti Kovačevićevu velebnu dramu. Veliki izazovi za velikog redatelja, bez sumnje. Ali, nažalost, iz različitih razloga, Srđan Dragojević nas nekako ne uspeva uvjeriti da je Ljubomir Bandović iskren kada proklinje državu, niti da Srbi uistinu cijelo 20. st. koračaju u tami, kako nam sugerira odjavna špica.

Na kraju krajeva, *Sv. Georgije* jest jedna od najskupljih srpskih produkcija; sve u njemu je impresivno, glomazno i veličanstveno. Ratne scene su uvjerljive, kostimografija je autentična, kao i scenografija ponovno oživljene Kraljevine Srbije iz prvih desetljeća 20. stoljeća. Međutim, treba biti oprezan i iz predostrožnosti podcrtati: *Sveti Georgije ubiva aždahu* nije ratni film. Gledatelj koji priđe ovom filmu s nadom da će ga zabavljati velike scene bitaka, rovovskog ratovanja, strategija, mučenika i heroja, velikih trijumfa i suštinski ogoljene grozote koje donosi rat, ostat će razočaran. Dragojevićev film je, u konačnici, priča o mentalitetu jednog naroda, zarobljenog unutar vlastite promašene percepcije velebnosti – ovdje je rat samo kontekst, poput prijeteće ruke koja grabi prema krhkim leptirskim krilima, posežući, ali nikada do kraja ostvarujući svoju prijetnju. Fabula je pomalo i razvodnjena u odnosu na dramu, što je uostalom i zahtjevao vremenski i tehnički okvir filmskog uratka, pomalo na silu određen na točno 120 minuta, kao da se i namjerno ciljalo na prosječnu, klasičnu filmsku duljinu. Pratimo ljubavni trokut između mladog vojnika uništenog strahotama rata (nažalost, ostajemo prilično uskraćeni slabom izvedbom mladog Milutina Miloševića, koji niti u jednom trenutku ne djeluje iskreno kao mladić uništen ratom), odanog pukovnika veterana (još jedna dobra, iako pomalo školski odrađena uloga Lazara Ristovskog) i njegove žene (pomalo indiferentna i neuvjerljiva Nataša Janjić). Pratimo stanovnike sela na granici Srbije i Austro-Ugarske, koji su iz siromaštva natjerani da preživljavaju krijumčarenjem i trgovinom sa svojim omraženim susjedima. Na koncu, pratimo udarnu točku filma: grupu invalida, mentalno ili fizički zaostalih stanovnika sela, koji su po zapovjedi, a kao kaznu za varanje muževa s bojišnice s njihovim ženama, poslani na front. I tu se slika raspada.

Što nam je ostalo? Nema ni primjesa velikih srpskih pobjeda nad nadmoćnom Austro-Ugarskom, niti klišeizirane vojničke hrabrosti i kolegijalnosti, u filmu je sve ogoljeno do same kosti. Rat izvlači ono najgore i najbolje iz ljudi, društva će uvijek biti podijeljena na „slabe“ i „jake“, na „zdrave“ i „bolesne“, na „invalidne“ i „normalne“, na „vjerne“ i „nevjerne“, a mentalitet naroda rođenih i odraslih u klimi rata nužno će ostati oskvrnjen. Međutim, uza svu svoju tehničku i konceptualnu briljantnost, *Sv. Georgije* odaje dojam da je Dragojević upravo u tom području, koje je najviše htio apostrofirati, kojime je čak htio i šokirati, najmanje uspio. Gledajući Dragojevićev uradak, jednako je lagano diviti se tehničkom i izvedbenom sjaju, koliko je lagano osjetiti se uskraćenim za nužni emotivni udarac i uvjerljivost poruke koju film nesumnjivo pokušava prenijeti. Na neki način, Dragojevićeva aždaha je više zmaj od papira, za razliku od onog mitskog, moćnog zmaja kojega je Sv. Georgije ubio.

Ključna uloga bi trebala pripadati dvjema ženama, uhvaćenim u vrtlogu apsurdnog sukoba, žrtvama s margine društva, koje, u ključnoj sceni na kraju filma, dolaze po mrtva tijela svojih muževa i ljubavnika, iste one dvojice likova uhvaćenih u ljubavni trokut. Tu Dragojević i Kovačević postavljaju pitanja: može li društvo funkcionirati kada živi u zabludama vlastite veličine? Može li funkcionirati kad se i dalje bude dijelilo na one koji imaju sve i na one koji nemaju ništa? Personifikacija tih pitanja? Žene s margine društva, čija je ljubav naletila na hladnu oštricu bajuneta i invalidi, uhvaćeni u kaos nasilja jer su se „carevi igrali rata“ (da posudimo stih Đorđa Balaševića), optuženi (ispravno ili neispravno, je li bitno?) za prijevaru od strane vlastitih suboraca. Istina je ponekad klišeizirana, ali zaključimo: u ratu nitko ne pobjeđuje.

Pa ipak, na kraju to sve ostavlja malo učinka na gledatelja. Možda zbog velike količine likova, od kojih niti jedan nije ispoliran do kraja, možda zbog inače kompleksne radnje zgusnute unutar dva sata filma, a možda i zato, što na koncu niti sam Dragojević nije potpuno uvjeren, što je svojim posljednjim filmom htio prezentirati publici. Međutim, daleko od toga da je poraz potpun. Dragojevićev film je trijumf, s impresivnom produkcijom, krasno snimljenim scenama i, što je najvažnije, iskrenim pokušajem sučeljavanja s kompleksnim temama ljudske psihologije u doba rata, zagonetnim mentalitetom balkanskih naroda i pitanjem raslojavanja i marginaliziranja raznih slojeva društva. Pa ako na kraju i ne vjerujemo Ljubomiru Bandoviću dok više „Jebala vas država!“ ipak vjerujemo da je *Sv. Georgije ubiva aždahu* iskren pokušaj i, iako daleko od savršenstva, ipak vraški dobar film. Hodamo li kroz mrak, pokazat će budućnost ili neki koncizniji filmski uradak velikog Srđana Dragojevića.

— **Luka Kostić** [povijest]

Pro Tempore

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 8/9, 2010.-2011.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
godina VII, broj 8-9, 2010-2011.

Glavni i odgovorni urednik
Filip Šimetin Šegvić

Počasni urednik
André Burguière

Uredništvo
Tomislav Brandolica, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Filip Šimetin Šegvić,
Nikolina Šimetin Šegvić, Stefan
Treskanica

Urednici pripravnici
Marta Fiolić, Kristina Frančina, Sanda
Vučićić

Redakcija
Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Nikolina Šimetin Šegvić,
Filip Šimetin Šegvić, Stefan Treskanica,
Sanda Vučićić

Tajnica uredništva
Martina Borovčak

Recenzenti
dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Ivan Botica
Miodrag Gladović, d.i.e.
dr. sc. Borislav Grgin
dr. sc. Mirjana Gross
dr. sc. Željko Holjevac
dr. sc. Nenad Ivić
Branimir Janković, prof.
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
mr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Isao Koshimura
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Radivoj Radić
Danijel Rafaelić, prof.
dr. sc. Drago Roksandić
dr. sc. Relja Seferović
dr. sc. Boris Senker
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ-Šoljan

Lektura i korektura
Marta Fiolić
Ana Jambrišak
Vedrana Janković
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić
Tajana Vlaisavljević

Dizajn i priprema za tisak
Tomislav Vlainić
Lada Vlainić

Prijevodni s engleskog jezika
Tomislav Brandolica
Jelena Krilanović
Tina Kužić, prof.
Marko Lovrić
Marija Marčetić
Judita Mustapić
Andrea Pečnik
Marko Pojatina
Prijevodi s njemačkog jezika
Sara Katanec
Mirela Landsman Vinković
Azra Plićanić Mesić, prof.
Filip Šimetin Šegvić
Prijevodi s francuskog jezika
Marta Fiolić
Tea Šimičić
Marina Šegvić, prof.
Mihaela Vekarić
Prijevodi sa slovenskog i srpskog jezika
Krešimir Matešić
Prijevodi s talijanskog jezika
Marina Šegvić, prof.

Izdavač
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb

Tisak
ZT ZAGRAF

Naklada
Tiskano u 300 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo stavove
autora i ne predstavljaju nužno stavove
i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
DTM GRUPA d.o.o.,
NARCOR d.o.o.,
TRANSPORTI KRAJAN d.o.o.,
HEMA d.o.o.,
KEMOKOP d.o.o.,
EUROGRAF d.o.o.,
Privatne donacije: S. S., M. F., prof.
dr. Drago Roksandić, Marko Lovrić,
Filip Šimetin Šegvić, Nikolina Šimetin
Šegvić, Tomislav Brandolica.

Redakcija časopisa Pro tempore svim
se donatorima iskreno zahvaljuje na
financijskoj podršci!
Redakcija se također posebno
zahvaljuje gospodinu Zlatku Ožboltu,
dia na trudu i pomoći. Zahvaljujući
njemu, put do izdavanja ovog broja
bio je mnogo lakši. Gospodinu Zoranu
Ivankoviću isto tako dugujemo veliku
zahvalu što nam je izašao u susret
prilikom tiskanja časopisa.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

E-mail:
pt.redakcija@gmail.com
phillip.simetinsegvic@gmail.com